

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

5 Vtrùm serui ita transeant in dominorum potestatem, vt non possint fugere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

suscepti efficiuntur serui Ecclesiae, cui parens inscriptus erat, 15. q. 8. c. Cum multae. Quae omnia intellige post sententiam Iudicis: ante enim illam poena seruitutis legibus statuta non incurritur. Vide Silu. supra q. 3.

15 Quartus Titulus est *emptionis & venditionis*. loquor de illa emptione, qua quis primò fit seruus ex libero; vt quando quis vel seipsum vendit, vel à parentibus venditur.

Potest quis seipsum vendere.

Quòd autem homo liber possit seipsum vendere, probatur: quia est dominus suae libertatis, sicut fama & pecunia: ergo eam potest liberè abdicare. quod Confirmatur exemplo tum S. Paulini, qui se vendi in seruum voluit, vt filium viduae redimeret: tum eorum, qui Religionem ingrediuntur, qui non solum bona externa, sed etiam Libertatem suam abdicant propter Christum: quamuis hi non efficiantur serui; eò quòd hoc non faciant in commodum Praelati temporale, sed suum spirituale. Idem aperte colligitur Exodi 21. & Deut. 15. vbi conceditur Hebraeo, vt se sponte possit alteri in perpetuum seruum tradere.

Vnde patet, iure naturae hominem liberum posse suam libertatem vendere vel donare. vt tamen id fiat sine peccato, debet adesse iusta aliqua causa: alioquin esset profusio libertatis, quae bonis fortunae & fama est praestantior.

16 Aduerte tamen, iure communi, in fauorem libertatis requiri 6. condiciones vt haec venditio sit rata. 1. Vt is qui se patitur vendi, sit maior viginti annis. 2. Vt intendat esse particeps pretij. 3. Vt repta sit particeps. 4. Vt emptor credat ipsum esse seruum. Vnde non permittit Ius vt quis seipsum per se vendat, sed vt id per alium fiat. 5. Vt sciat se esse liberum ante venditionem. 6. Vt venditor sciat ipsum esse liberum. His omnibus conditionibus simul concurrentibus, venditio est valida: si vel vna desit, iure communi est irrita. Vide Sil. verbo Seruitus q. 3. vbi tamen iure Caesareo non vniuntur, potest quis seipsum liberè vendere, nulla habita ratione istarum conditionum.

17 Potest & parens filium.

Quòd verò etiam parentes possint iure naturae vendere proles non emancipatas, colligitur Exodi 21. v. 7. Ratio est; quia proles est vetui pars & fructus parentis, trahens ab ipso esse & vita. vnde parens ius habet ex illa percipiendi ea emolumenta quae ipsa de se, si sui iuris esset, percipere posset. atqui ipsa si esset sui iuris, posset se vendere: ergo, &c.

18 Condiciones requisite vt parens possit vendere filium.

Ius tamen ciuile requirit certas condiciones, vt patet L. 2. C. de patribus qui filios distraxerunt. Primò, vt id fiat *per nimiam paupertatem & victus causa*, vt illa lex ait. quòd si ob aliam causam pretio filij egeat, v. g. ad se redimendum à morte vel seruitute, vel perpetua captiuitate, non poterit filium vendere, nec obsidem dare, vt docet Couar. l. 3. variat. c. 14. n. 4. ex Accursio, Dyno, & Alciato; quia lex illa 2. id tantum concedit *victus causa*. Si tamen nudum Ius naturae spectemus, poterit ob quamuis grauem necessitatem. Secundò, vt soli patri hoc liceat: tamen iure naturae etiam licitum matri. Tertio, vt solum possit vendere filium nondum emancipatum. qui enim sui Iuris est effectus, non subest amplius patriae potestati. Quarto, vt filius ita venditus possit recuperare libertatem, soluto pretio, vel oblato alio mancipio, perinde ac si numquam fuisset seruus; ita habetur L. 2. supra. Vide Couar. loco citato.

DUBITATIO V.

Utrum serui ita transeant in dominorum potestatem, vt non possint fugere.

18 Respondeo, & Dico Primò, Certum est posse fugere si non sint iuste in seruitutem tracti; *iniuste ad- diti serui- iusti.* nec solum fugere, sed etiam vi repellere impedites, & surripere à suis dominis quantum satis ad compensationem iniuriae, & operae praestitae; imò quantum possunt, si adhuc duret bellum quod ex parte capientium sit iniustum. quia tunc possunt hoc modo nocere hosti, ex tacito Principis iustum bellum gerentis consensu, vt rectè notat Molina. Sic Christiani à Turcis capti possunt eos spoliare & fugam capessere.

Dico Secundò, Si à domino incitentur ad ali- ¹⁹ quod peccatum, qui rogatus nolit desistere; vel si inhumaniter tractentur, fugere possunt. Prior pars constat; quia non tenentur cum periculo animae suae (ob quod etiam maximè coniuncti deferendi, iuxta illud, *Si oculus tuus scandalizet te, erue eum & proice abs te*) domino suo seruire.

Altera probatur; quia inhumaniter tractando (vt si fame siti, frigore, verberibus sine causa affligat) facit eis iniuriam, à qua se possunt eripere per fugam, cum alia ratio non suppetit. Cellantibus tamen his causis tenentur reuertì, si in posterum non est periculum: sicut coniungit, quae ob similem causam toro maritali se subduxit. Nisi fortè iniuria tanta fuerit, vt merito Libertate sit compensanda.

Dico Tertio, Si dominus sit Iudaeus aut Paganus, iurisdictioni Principis Christiani subiectus; vel si sit haereticus; seruus Christianus hoc ipso fit liber, ac proinde potest dominum deferere. ²⁰

Probatur L. Deo nobis. 56. C. de Episcopis & Clericis. vbi Iustinianus ait: *His ita dispositis, re- petita lege iubemus, vt nullus Iudaeus vel Paganus vel haereticus seruos Christianos habeat; quòd si inuenti in tali reatu fuerint, sancimus seruos omnibus modis liberos esse, secundum antiquorem nostrarum legum tenorem.* Idem colligitur ex c. vlt. de haereticis, & c. 2. & vlt. de Iudaeis & Saracenis.

Adde, seruos infideles istorum posse etiam fugere ad Ecclesiam vt fiant Christiani, & factos Christianos statim esse liberos; vt habetur dicta L. Deo nobis. supra.

Dico Quarto, Qui à se vel à parentibus legitime sunt venditi, fugere non possunt. ²¹

Ratio est, quia cum sint facti serui per legitimum contractum, in quem ipsi vel parentes eorum loco iuste consenserunt, tenentur contractu stare, nec possunt illum violare absque iniustitia; sicut nec alias venditiones.

Dico Quintò, Qui in poena criminum iuste ad seruitutem sunt condemnati, non videntur posse fugere. est communis ferè DD. sententia. ²²

Ratio est, quia reus tenetur exequi iustam sententiam, si poena talis sit vt non possit nisi per reum executioni mandari. atqui seruitus est talis poena, ergo. sed de hoc plura infra. nam si seruitus illa sit valde calamitosa, probabile est fugere posse oblata commoda occasione. contrarium enim est nimis durum & superans humanam conditionem, praesertim talium hominum.

Dico

Dico Sextò, Proles eandem conditionem subit quam mater. Vnde si mater se vendidit, vel à parentibus iuste vendita est, vel ob crimen seruituti addicta, proles non potest fugere.

23 Hinc sequitur, eum, qui huiusmodi seruis consilium vel auxilium ad fugam præbet, peccare, & ad restitutionem teneri totius damni inde secuti. vt si fugit & abstulit simul 100. aureos, is qui fugam suasit, tenetur domino restituere non solum pretium serui, sed etiam damni, quod fugiens intulit, quia totius damni causa censetur, vt rectè notatur Nauar. c. 17. n. 103.

24 Dico Septimò, Serui bello captiuitate possunt fugere ad suos; non possunt tamen dominis persequentibus vi resistere. Est contra Nauar. c. 17. n. 103. & multos alios. sed ita sentiunt D. Soto lib. 4. de Iustitia, q. 2. ar. 2. Bannes 2. 2. q. 40. ar. 1. dub. 13. Couar. ad regulam Peccatum, 2. p. §. 11. n. 6. & l. 1. variat. c. 2. n. 10 & alij alij.

Serui bello capti fugere possunt.

Probatur prior pars §. Item ea. Instir. de rerum diuisione: vbi de seruis bello captis sic dicitur: *Qui tamen si euaserint nostram potestatem, & ad suos reuersi fuerint, pristinum statum recipiunt.* Idem insinuat L. Nihil 26. de captiuis & postliminiò reuersis. *Nihil interest, inquit, quomodo captiuis reuersus sit, vtrum dominis, an vi vel fallacia potestatem hostium euaserit, ita tamen, si ea mente venerit vt non illo reuertetur.*

Probatur Secundò ratione, Primò, quia cum hæc seruitus communi consensu gentium sit introducta, non debet eius conditio magis onerari quam consuetudine totius orbis sit receptum, atque consuetudo habet vt tales serui sine conscientia serupulo possint ad suos fugere. neq; hoc censetur illicitum, nisi fortè dedissent fidem de non fugiendo, & ea lege vira eis esset condonata; tunc enim tenentur stare promissis. Secundò, quia hæc seruitus ceteris est nobilior, minusque probrosa: vnde etiã in viros nobiles cadere potest, ergo non est cogenda in eas angustias, in quas alia seruitutes. Tertiò, si non possent fugere, beneficium illud legum, quo cõceditur libertas in termino, esset inuile; quia non possent illud consequi nisi per peccatum: vnde esset illecebra ad peccandum.

Dixi, posse fugere ad suos; quia non licet eis fugere ad euagandum extra potestatem dominorum: sed solum animo contendendi ad suos. hæc enim sola fuga iure & consuetudine seruis concessa est, vt per eam possint libertatem in termino recuperare: nepe cum ad suos, vel ad amicam ciuitatem, vbi publico nomine tuti sint, peruenerint: vt habetur L. Postliminiò. 17. de captiuis. quòd si in via intercipientur, possunt reduci: quia antequam peruenerint ad suos, non recuperant libertatem. Postquam autem peruenerint, ita sunt liberi, vt etiam si redeant causa mercaturæ, vel simili, non possint à priori domino retrahi in seruitutem. Si autem fugiant non animo redeundi ad suos, peccant, & tenentur redire, vt rectè Couar. supra. quia priuant dominum vsu sui, dum adhuc continentur sub eiusdem dominio; nec sunt in via subtrahendi se ab eo per fugam iure permissam.

Quosque fuga sit illis concessa.

Non possunt fugere animo uisgandi.

25 Altera pars, quod dominis persequentibus vi resistere non possint, Probatur; nam domini habent ius illos intercipienti & detinendi quamdiu ad suos non peruenerint; alioqui inuile esset seruitus. quare cum non possit esse bellum vtriusque instum, non possunt se vi tueri. Simile est in reo,

qui etsi fugere possit, non tamen ministris Iustitiæ persequentibus resistere.

Ex his sequitur Primò, Licitum esse cooperari huiusmodi seruo ad fugam; modò scandalum & alia indebita circumstantia absint. Secundò, Idem esse iudicium de prole; quia non est deterioris conditionis suo parente. Tertiò, Idem ius permanere, etiam si decies quis vendatur. nam iure belli seruis censetur, cuius primæua seruitus sic est constituta, etiam si decies uenierit.

Potest quis cooperari ad fugam.

Obicitur Primò à Nauar. cap. Si quis seruum 17. q. 4. vbi Concilium Gangrense sub anathemate prohibet ne quis alieno seruo suadeat ministerium domini sui destruere. Idem prohibetur cap. sequenti, quod est Concilij Romani sub Martino 1. & confirmatur L. 1. C. de seruis fugitiuis. vbi dicitur *fugitiuus seruus furtiuus sui facere domino.* Et L. 3. si in fuga deprehendatur, grauis ei pœna decernitur, nempe pedis amputatio, vel damnatio ad metalla.

26 Obiectio- nes.

Resp. Illis canonibus solum prohiberi, ne quis prætextu religionis seu libertatis Christianæ doceat seruum contemnere dominum suum, & deserere eius ministerium; vnde nihil ad nostrum propositum. Ad Confirmationem; lex prima loquitur de eo qui fugit ad alium dominum. lex autem tertia loquitur indistinctè de seruis, qui fugiunt ad barbaros, hostes Romani Imperij; vnde excipi debent illi, qui fugiunt ad suum populum, vt colligitur ex aliis Iuribus allatis.

Obicitur Secundò, Qui damnatus est exilio ad certum locum, non potest ex eo loco fugere; ergo cum seruus iure gentium damnatus sit seruitute, non potest fugere.

Resp. Negando consequ. quia hi serui non damnantur vt malefactores in iudicio, sed nobiliori quodam modo, & minus ignominiosa seruitute, cui ex more gentium hoc priuilegium est relictum.

Obicitur 3. Serui à dominis solent grauius puniri si contingat eos fugere, & à fuga retrahi, ergo non licet eis fugere: quia alioqui iniuste punirentur. Resp. Primo, Fortè illos dominos sequi alteram sententiam, quæ censet fugam esse illicitam, quæ etiam est probabilis, etsi nostra sit probabilior. Secundò, Probabile est, etiam si dominus putet fugam licitam, nihilominus seruum posse castigari, non quòd peccauerit, sed quia priuilegium fugiendi videtur illi cum hoc onere concessum in gratiam domini; sicuti custodia publica inclusi licitè fugiunt, vt infra dicitur; & tamen deprehensi puniuntur, L. 1. de effractor. & alibi: quod magis locum habere potest in seruis: quia cum caperentur in bello, poterant iuste occidi: sed mors illis ita commutatur in seruitutem, vt si fugiant, nolentes in ea persistere, prior pœna ex parte possit reuocari, irrogato graui supplicio.

27 Quo modo iure possint plecti si fugerint.

DUBITATIO VI.

Quæ animalia licitè occupentur venatione, piscatione, aucupio.

28 Notandum est, animalium quædam naturali indole esse mansueta, vt sunt oues, boues, equi, fues, gallinæ domesticæ, anates domesticæ, & similes: alia esse fera seu siluestria: & horum alia vsu sunt mansuefacta, vt cuniculi, cerui, quos domi